

Η ιστορία της ίδρυσης της Εταιρίας Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες

Ο Montesquieu έγραφε: « Ζητάμε από το δικαστή το αδύνατο. Κι αυτό δεν είναι αρκετό». Τα λόγια αυτά είναι πάντοτε επίκαιρα και εκφράζουν όχι μόνο τις απαιτήσεις της κοινής γνώμης για το δικαστή ,αλλά και τις θεσμικές δεσμεύσεις που του έχουν επιβληθεί, στη σύγχρονη εποχή, κατ' επίκληση του κοινού καλού, της σωστής απονομής της Δικαιοσύνης. Ο δικαστής, όμως, είναι άνθρωπος και όχι μηχανή ή υπολογιστής, τουλάχιστον όχι ακόμα, ασκεί το δικαστικό λειτουργήμα, μια καίρια συνταγματική αρμοδιότητα στο δημοκρατικό πολίτευμα, δρα θεσμικά, πασχίζει για το δίκιο , αλλά δεν έχει θεϊκή ιδιότητα. Έχει όμως και οφείλει να έχει άποψη για τον τρόπο απονομής και την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης τη οποία υπηρετεί, πρέπει να επισημαίνει τα κακώς κείμενα και να προτείνει λύσεις. Με την ιδιότητα του ελεύθερου πολίτη αλλά και του επιστήμονα οφείλει να ευαισθητοποιείται γενικότερα και σε θέματα δημοκρατίας και ελευθεριών.

Η Δικαιοσύνη αποτελεί, άλλωστε, τον τρίτο πυλώνα της δημοκρατικής Πολιτείας, δεν επιλύει μόνο διαφορές, προστατεύει και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο δικαστής και ο εισαγγελέας μπορούν και οφείλουν να αναπτύσσουν, και αυτοί, την προσωπικότητά τους συμμετέχοντας στην κοινωνική ζωή του τόπου, σύμφωνα με το Σύνταγμα, συνεισφέροντας την πολύτιμη, πολλές φορές, γνώση και εμπειρία τους για την επισήμανση, ανάλυση και επίλυση πλείστων νομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Και χωρίς να λειτουργούν θεσμικά, μπορεί να εκφράζουν τη γνώμη τους δημόσια και να συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή, δρώντας ως δημοκρατικοί πολίτες, τηρώντας βέβαια τις υποχρεώσεις αυτοπεριορισμού που τους επιβάλλει η θεσμική τους θέση.

Τα παραπάνω δεν ήταν πάντοτε εύκολα στη χώρα μας. Στους δικαστές παραδοσιακά επιβαλλόταν, συχνά, μία συμπεριφορά σχεδόν απαγορευτική της δημόσιας έκφρασης γνώμης και όχι μόνο, με φωτεινή εξαίρεση το κλίμα ελεύθερης έκφρασης που πάντοτε επικρατούσε στους κόλπους των δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η πρώτη απόπειρα ελεύθερης δράσης σωματείου δικαστών στην Ελλάδα οδήγησε, μετά από λίγο, στην πειθαρχική

καταδίκη του αρεοπαγίτη προέδρου του και στην απόλυση, στη συνέχεια, από τη Δικτατορία που ακολούθησε, όσων δικαστών είχαν δραστηριοποιηθεί ενεργά στα πλαίσια εκείνου του σωματείου. Μετά, βέβαια, τη Μεταπολίτευση άνοιξαν πολλά κλαδικά σωματεία δικαστικών λειτουργών, ασκώντας εμφανή, αν και συνήθως περιορισμένη συνδικαλιστική δραστηριότητα, εντός πάντως συνταγματικού πλαισίου ρητά απαγορευτικού του δικαιώματος της απεργίας. Αναπτύχθηκε επίσης ικανή ενασχόληση δικαστών με επιστημονικά θέματα και ορισμένοι από αυτούς αναδείχθηκαν σε πανεπιστημιακές θέσεις.

Υπήρχαν, όμως, κλάδοι της Δικαιοσύνης που συντηρούσαν μια ιδιόμορφη υπαλληλική νοοτροπία οιονεί υποταγής στον προϊστάμενο του δικαστηρίου που υπηρετούσαν και στους ανώτερους στο βαθμό δικαστές, ένα φόβο σε κάθε τι το άγνωστο, μια προστατευτική περιχαράκωση που έβλαπτε το ελεύθερο φρόνημα του νεότερου ή του κατώτερου, στη δικαστική ιεραρχία, δικαστικού λειτουργού. Υπήρξαν πρόεδροι δικαστηρίων και ανώτατοι ή ανώτεροι δικαστές που καταχράστηκαν το θεσμικό τους ρόλο, ασκώντας έμμεση επιρροή ή και άμεση πίεση στους νεότερους δικαστές. Πολλοί μέσα στο δικαστικό σώμα ασφυκτιούσαν επαγγελματικά αλλά και προσωπικά, πολύ περισσότερο που συνήθως ζούσαν με το διαρκές άγχος διεκπεραίωσης όγκου δικαστικής ύλης πολύ μεγαλύτερου από τις αντοχές τους, ιδίως όταν έπρεπε να συμφιλώσουν την επαγγελματική με την οικογενειακή τους ζωή. Η περίπτωση ιδίως των μητέρων δικαστών ήταν και είναι χαρακτηριστική. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των δικαστών έδωσαν, βέβαια, έμφαση κυρίως στα επαγγελματικής φύσης αιτήματα. Η ελευθερία, όμως, έκφρασης των δικαστών για άλλα ζητήματα που αφορούσαν την ίδια την οργάνωση και τη λειτουργία της Δικαιοσύνης, αλλά και τη Δημοκρατία, τις Ελευθερίες και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έμελε να υπηρετηθεί από μια νέα συλλογική έκφραση των δικαστών και εισαγγελέων, την Εταιρία μας, της οποίας γιορτάζουμε τα 30 χρόνια λειτουργίας. Πηγή έμπνευσης για τη σύστασή και λειτουργία της υπήρξε η λειτουργία της MEDEL, της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Δικαστών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες. Ο κομφορμισμός, η τάση για υπαλληλοποίηση, ο φόβος μπροστά στην ελεύθερη έκφραση των δικαστών και των εισαγγελέων ήσαν ξένα στις δικαστικές οργανώσεις που

συνιστούσαν τη MEDEL. Έμεινε να υπάρξει η αντίστοιχη συλλογική έκφραση των ελλήνων δικαστικών λειτουργών. Έτσι, συστήθηκε, με σωματειακό ένδυμα, η Εταιρία Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες, στις 17.2.1989, η οποία έγινε μέλος της MEDEL στη συνέχεια, αφού προηγήθηκε η ατομική συμμετοχή σ' αυτήν του υποφαινόμενου.

Χαρακτηριστικό στοιχείο του Καταστατικού της Εταιρίας ήταν και είναι η συμμετοχή σ' αυτήν οποιουδήποτε έλληνα δικαστή το επιθυμεί, ανεξάρτητα από τον κλάδο της Δικαιοσύνης στον οποίο υπάγεται, ή εισαγγελέα, ανεξάρτητα αν βρίσκεται στην ενεργό υπηρεσία ή είναι συνταξιούχος, δυο στοιχεία μοναδικά για δικαστικό σωματείο στην Ελλάδα και σπάνια διεθνώς.

Στους σκοπούς της Εταιρίας περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων:

α) Η υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, όχι μόνο έναντι της εκτελεστικής εξουσίας αλλά και έναντι των ιδιωτικών συμφερόντων.

β) Ο εκδημοκρατισμός της Δικαιοσύνης αναφορικά με τους όρους και τις συνθήκες άσκησης του δικαστικού λειτουργήματος.

γ) Η ενίσχυση του δικαιώματος των δικαστικών λειτουργών στις ελευθερίες της έκφρασης, της συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη συλλογική και ειδικότερα τη συνδικαλιστική τους δράση.

δ) Η διερεύνηση ζητημάτων, η οργάνωση συνεδρίων, επιστημονικών συναντήσεων, διαλέξεων, σεμιναρίων κλπ, η κατάρτιση μελετών και η διατύπωση προτάσεων σε θέματα σχετικά με τη Δημοκρατία, τη Δικαιοσύνη, τις ελευθερίες και τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

ε) Η προώθηση της ευρωπαϊκής ενότητας και της παγκόσμιας δικαστικής καλλιέργειας με την ανταλλαγή πληροφοριών και μελετών, η συνεργασία με ελληνικές και ξένες ενώσεις δικαστικών λειτουργών και άλλες ελληνικές και διεθνείς οργανώσεις για την εξυπηρέτηση των σκοπών της.

Είναι γεγονός ότι η Εταιρία, στα πρώτα της ιδίως βήματα, συνάντησε μεγάλη επιφυλακτικότητα από τους περισσότερους δικαστικούς λειτουργούς στην Ελλάδα. Πολλοί την κατηγόρησαν ή και τη συκοφάντησαν, αν

και στα πρώτα μέλη της συμπεριλαμβάνονταν δικαστές από το Συμβούλιο της Επικρατείας, πολιτικοί δικαστές αλλά και εισαγγελείς. Ο ενθουσιασμός, όμως, των πρώτων, αλλά και των μεταγενέστερων μελών της και η εθελοντική συμμετοχή στην κοινή προσπάθεια για μια διαφορετική δικαστική νοοτροπία υπερίσχυσε. Χωρίς σχεδόν άλλους οικονομικούς πόρους εκτός από τις συνδρομές των μελών της, τα λίγα σχετικά μέλη της Εταιρίας απέδωσαν πολλαπλάσια αποτελέσματα. Απωθώντας την οποιαδήποτε τάση για κομματικό εναγκαλισμό, κατάφεραν τα τριάντα χρόνια της λειτουργίας της, να επιβάλουν τη δημόσια παρουσία της Εταιρίας με πλήθος επιστημονικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και ημερίδων. Συνεργάστηκαν ,προς τούτο, τόσο με την ίδια τη MEDEL και τις οργανώσεις δικαστών και εισαγγελέων των άλλων ευρωπαϊκών κρατών που την αποτελούν, όσο και με τις κλαδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις των ελλήνων δικαστών και εισαγγελέων. Η θεματολογία υπήρξε ποικίλη: Η Δικαιοσύνη και τα προβλήματά της, οι μορφές εξάρτησής της από την εκτελεστική εξουσία, η αποκαταστατική Δικαιοσύνη, το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, το δίκαιο και η βιοηθική, η Δικαιοσύνη και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ο ρόλος του δικαστή στο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης, οι μετανάστες και η Δικαιοσύνη, οι ελληνικές φυλακές, ο δικαστής και η κοινωνία , η επιτάχυνση της Δικαιοσύνης, η ποινική ευθύνη για τα διεθνή εγκλήματα, η παραβατικότητα των ανηλίκων κλπ. Και άλλα όμως ευρύτερα θέματα αποτέλεσαν το αντικείμενο συνεδρίων αλλά και ανακοινώσεων της Εταιρίας: Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι ελληνορθόδοξες κοινότητες στην τέως Γιουγκοσλαβία, τη Βουλγαρία και τη Τουρκία, η παγκοσμιοποίηση αλλά και η σχέση της με το κοινωνικό κράτος, η κοινωνία και το δίκαιο, τα κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα στη σκιά της κρίσης, μετανάστες και ιθαγένεια, η ηλεκτρονική παρακολούθηση σε υπαίθριους χώρους, κοινωνικές ομάδες κλπ. Οι δημόσιες εκδηλώσεις δεν έλαβαν χώρα μόνο στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε αρκετές πόλεις της περιφέρειας, σε συνεργασία με πανεπιστήμια, δικηγορικούς συλλόγους και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Επανελημμένα έλαβαν χώρα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της MEDEL, ενώ πρέπει ιδιαίτερα να επισημανθεί η διαρκής ανταλλαγή

επιστημονικών και άλλων πληροφοριών κοινού ενδιαφέροντος ανάμεσα στην ελληνική Εταιρία Δικαστικών Λειτουργιών και τα λοιπά μέλη της MEDEL, καθώς και το γεγονός ότι στην Αθήνα, την πόλη όπου γεννήθηκε η Δημοκρατία, γιορτάστηκαν, το Μάιο του 2016, τα τριάντα χρόνια από την ίδρυση της ευρωπαϊκής αυτής οργάνωσης δικαστών και εισαγγελέων. Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι πολλές από τις δημόσιες εκδηλώσεις της Εταιρίας Δικαστικών Λειτουργιών αποτυπώθηκαν σε κείμενα, που δημοσιεύθηκαν, προς περαιτέρω διάχυση όσων υποστηρίχθηκαν σ' αυτές παλαιότερα. Από τις αρκετές δημόσιες ανακοινώσεις της Εταιρίας αξίζει να σημειωθούν, μεταξύ άλλων πολλών, η διατύπωση γνώμης για το ζήτημα αναγραφής του θρησκειύματος στις ταυτότητες και πρόσφατα εκείνη για την κατάσταση στην Πολωνική Δικαιοσύνη, καθώς και εκείνη για την μακρά κράτηση, χωρίς δίκη, δύο ελλήνων στρατιωτικών στις φυλακές της Τουρκίας. Σημειωτέον ότι η πιο πάνω έκφραση γνώμης από το Δ.Σ. της Εταιρίας κατά της εγγραφής του θρησκειύματος στις αστυνομικές ταυτότητες προκάλεσε στο παρελθόν σχετικό αίτημα εξαιρέσεως των δικαστών που μετείχαν στη σύνθεση σχετικής δίκη στο Συμβούλιο της Επικρατείας και ήσαν απλά μέλη της Εταιρίας, το οποίο όμως δεν έγινε δεκτό από το Ανώτατο αυτό Δικαστήριο κατά την εκδίκαση σχετικής αίτησης ακύρωσης. Το αυτό δέχτηκε, στη συνέχεια, και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο οποίο οδηγήθηκε η υπόθεση των ελληνικών ταυτοτήτων, και σημείωσε, και αυτό, ότι η σχετική ανακοίνωση του Δ.Σ. της Εταιρίας δε δημιουργούσε κώλυμα συμμετοχής των δικαστών που δεν είχαν συμπράξει στην έκδοση της σχετικής ανακοίνωσης, αλλά αποτελούσαν, μόνον, απλά μέλη της Εταιρίας. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι στις 14.6.2001 η Εταιρία Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργιών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες, από κοινού με τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, προσέφυγαν στο Διεθνές Δικαστήριο για τα Εγκλήματα Πολέμου στην τέως Γιουγκοσλαβία, και καταθέτοντας πλήρως εμπεριστατωμένα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία ζήτησαν να ερευνηθεί η διεθνής ποινική ευθύνη όσων διέταξαν βομβαρδισμούς κατά αυτής της χώρας με βόμβες απεμπλουτισμένου ουρανίου που είχαν και θα έχουν καταστροφικές συνέπειες, τόσο στην

υγεία των προσώπων που κατοικούν στις περιοχές αυτές, όσο και στο φυσικό περιβάλλον. Την επιστημονικά τεκμηριωμένη αυτή προσφυγή των ως άνω τριών νομικών προσώπων, η Εισαγγελέας του Διεθνούς αυτού Ποινικού Δικαστηρίου Carla del Ponte θεώρησε , ότι έπρεπε να θέσει στο Αρχείο, χωρίς καν να διατάξει την οποιαδήποτε έρευνα! Αυτά χωρίς άλλο περαιτέρω σχόλιο! Ο νοών νοήτω !

Οι δύσκολες πρώτοι περίοδοι της λειτουργίας της Εταιρίας Δικαστικών Λειτουργιών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες έχουν περάσει ανεπιστρεπτι. Η δράση της Εταιρίας όχι μόνο έφερε πιο κοντά δικαστές, απομακρυσμένους επαγγελματικά, μεταξύ τους λόγω των τεχνιτών φραγμών της πολλαπλής, στην Ελλάδα, δικαστικής δικαιοδοσίας, αλλά και συντέλεσε αποφασιστικά στην ελεύθερη έκφραση και συλλογική δράση κρατικών λειτουργών ανήσυχων για την ποιότητα της Δικαιοσύνης, της Δημοκρατίας αλλά και των Ελευθεριών , αξίες τις οποίες αυτοί προεχόντως θεσμικά υπηρετούν.-

Γιώργος Σταυρόπουλος

16.3.2019